

ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

ГОДИНА СХХ, БРОЙ 2

СОФИЯ, 16-31 ЯНУАРИ 2019 г.

ЦЕНА 0,70 лв.

e-mail: sinizdat@gmail.com

www.facebook.com/Synodalpress/

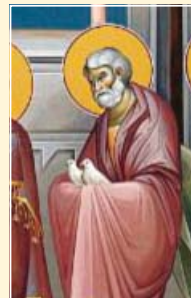
Хроника от света

Храмов празник на Желязната църква „Св. Стефан“ в Истанбул

стр. 3

Гласът на св. отци

**Св. Максим Изповедник
Представяне в храма
(Сретение Господне)**

стр. 4-5

Църковно изкуство

Памет и надежда за българския храм от изминалата 2018 година

стр. 6-7

Свети места

Петте най-стари църкви в света

стр. 8

Честване имения ден на Българския патриарх Неофит

Славни Неофите, новоцфтящ си произрастнал като насаждение в градината на Христовите страстотерци и си принеся плодове на божествен разум, с които, доблемъгри страдалаче, се хранят тези, които с вяра те почитат; а като стоиш пред Бога, с твоите молитви всякога спасявай нас.

Седален, гл. 4

На 21 януари с радост отбелязахме паметта на св. мъченик Неофит, небесен покровител на предстоятеля на Българската православна църква – Негово Светейшество Българския патриарх Неофит.

По традиция патриарх Неофит отпразнува своя имен ден в митрополитската катедрала „Св. Неделя“. С уважение и братска обич всички архиереи от Светия Синод се събраха в катедралния храм, за да изпросят съборно застъпничеството на св. мъченик Неофит и да поднесат на Българския патриарх и Софийски митрополит Неофит своите поздравления и благопожелания по повод имения му ден. Да изразят своята синовна почит, в храма дойдоха и десетки свещеници от Софийска епархия. Впечатляващо бе присъствието на всички предстоятели на столични храмове, към които се присъединиха архиерейските

наместници на всички софийски околии.

С тържествен камбанен звън и дълъг шпалир от софийски духовници бе посрещнат първоиерархът на Българската църква в митрополитската катедрала. Преди да влезе в храма, той дълго време даваше благословение на заобиколилите го нетърпеливи миряни, които му поднасяха красиви цветни букети с благопожелания.

Светейшият владика благослови събралото се църковно изпълнение и се даде начало на съборната св. Божествена литургия. По решение на Св. Синод тя бе възглавена от Негово Високопреосвещенство Русенски митрополит Наум, който бе в съслужение с Техни Преосвещенства: Мелнишки епископ Герасим – главен секретар на Св. Синод, Адрианополски епископ Евлоий – изумен на Рилската св. обител, Велички епископ Сионий – изумен на

Троянската св. обител, Белоградчишки епископ Поликарп – викарий на Софийския митрополит.

Край св. Трапеза заста наха още архим. Василий – протосингел на Софийска митрополия, архим. Теоктист – представител на Българската църква в Русия, архим. Самуил – изумен на Бачковската св. обител, архим. Пахомий – ректор на Софийската духовна семинария, столични свещеници и дякони, ръководени от митрополитския протодякон Иван Петков.

В богослужението взеха участие представителите у нас на Руската и на Румънската православна църква – архимандрит Васиан и ставр. ик. Нелуц Опря.

Духовници, епархийски съветници, монаси и монахини, служители на Светия Синод и Софийската св. митрополия, преподаватели в Богословския факултет и Софийската духов-

на семинария и многоброен народ изпълниха катедралния храм и молитвено съучастваха в празничното богослужение.

Като молитвен подарък към патриарха се понесе прекрасното изпълнение на хористите от мъжкия катедрален хор под диригентството на протопсалт проф. г-р Мирослав Попсабов, които изпълниха литургийните песнопения с особена вещина и молитвеност.

По време на свещеническото причастяване проповед за чествания св. Неофит произнесе ставр. ик. Ангел Ангелов – духовен надзорник на Софийска епархия.

След светата Литургия духовенството – митрополити, епископи и всички архиерейски наместници и предстоятели на столични храмове – отслужи Благодарствен молебен, предстояван от Негово Светейшество.

Събрани край иконата на св. мъченик Неофит, архиереите отправиха молитви към Всеподателя Бога за здраве и духовно просвещаване на Българския патриарх Неофит и Българската православна църква.

В края на последованието с поздравително слово от името на Светия Синод на БПЦ към архипастира именик се обърна Русенският митрополит Наум, в което пожела: „Под архиерейските грижи на Св. Синод и на Ваше Светейшество светата ни Църква да провъзвече да разгръща с нови успехи своето духовно-просветно и милосърдно-благотворително дело сред поверения ѝ от Бога Негов народ, а всички ние вярно да пазим и следваме заветите на приснопамятните наши предци, като се възновяваме от примера и подвига на всички Христови свидетели и подражатели, сред които и днес чества-

ните дивни светци – преп. Максим Изповедник и мъченик Неофит. Божията любов и Неговата велика милост, и общението в Светия Дух да бъдат с всички нас, амин!“

От името на честния клир на Софийска епархия, монашеството, служителите на Софийска митрополия, Епархийския съвет и целия Божи народ на Софийска епархия красив букет цвѣта и поздравление към Софийския митрополит Неофит поднесе Белоградчишкият еп. Поликарп.

„Запознавайки се с живота на св. Неофит, Светейши владико, ние с радост виждаме, че неговият живот във вяра, надежда и любов заради Христа е дълбоко залежал и във Вашето битие – каза в словото си епископът. – Неговата скромност, проникателност и мъжество също украсяват Вашия живот. Неговата християнска доблест, отговорност и изповедничество също са дълбоко залежали във Вашето съществуване, мисъл, дела и работа. Неговата твърдост и мъжество за името Христово, правдата и евангелиската истина са отобразени във Вашите трудове, стремежи и действия, с които всякога сте отстоявал онова, което е потребно за Христа, Църквата, вярата и народа ни.

На стр. 2

Честване имения ден на Българския патриарх Неофит

От стр 1

Знаем, че случайности в съзнателния духовен живот и свят няма. Има Божий промисъл, който на всеки дава потребното за спасение и вечен живот. Който подготвя за всеки път, водещ към Бога и Неговото Небесно Царство. Който изпъва сърцето на всеки със стремеж да бъде полезен както за своето спасение, така и за спасението на мнозина. Затова, съпоставяйки живота на св. мъченик Неофит и Вашите години, дни и житейски мигове, виждаме, че Бог неслучайно Ви е обдарил щедро, като Ви е дал да носите името на такъв велик мъченик за вярата, кой-

то из млада остави суетата световна и се отдели да служи Богу, да го имате за покровител и пример в живота, но за да послужите и Вие за полза не само Ваша, но и за полза на Православната ни Христова църква, клир и народ“ – каза още владиката и пожела на патриарха „мъдро, благодатно и градивно да ръководи Църквата, за да пребъде с чест и достойнство и да бъде благ пример по пътя на спасението на идните поколения“.

В отговор Негово Светейшество все сърдечно благодарил за празничните поздравления и добрите пожелания, като завърши с думите: „За всичко това благодаря първо Господу и Богу нашему, на Пресвета Богородица и светия мъченик Неофит, а сетне и на моите родители и наставници в Христа, на които се старая да подражавам и днес“.

След тържествената богослужба архиереите, свещенството, официалните гости и църковни служители се отправиха към сградата на Софийска св. митрополия. Там Негово Светейшество продължи да приема приветствия и цветя в зааата на митрополията, където бе даден официален прием.

Поздравил, благопожелания и дарове поднесоха г-н Емил Веленов – директор на Дирекция „Вероизповедания“ при МС, проф. Александър Омарчевски – декан на Богословския факултет на СУ, представители на обществените организации и множество духовници, монаси и монахини, църковни служители, общественици и граждани.

Весела ИГНАТОВА

Слово на Българския патриарх Неофит в деня на неговия небесен покровител св. мчк Неофит

Ваши Високопреосвещения и Преосвещения, уважаеми представители на българската държавност, Ваши Високопреподобия, боголюбиви отци, обични в Господа братя и сестри,

Щедър и милостив е Бог в Своето човеколюбие, дивен и прославен е Той в Своите светци. Благодарност и признателност изпъват човешката душа, когато размисля за многобройните Негови благодеяния към нас. Любвта Му е безгранична и тя бе засвидетелствана с дивното въчовечаване на Божия Син, Когото заради нашето спасение Небесният Отец проводи в света, за да вземе греха на света, да ни освободи от робството и да възстанови нашето богосиновство.

Вдъхновявани от тази неизповедима тайна на Божията саможертва, от образа и примера, оставен ни от Христа Спаси-

теля, стотици и хиляди знайни и незнайни Негови подражатели през вековете са отговаряли достойно на тази божествена любов, като са се уподобявали на Него, свидетелствайки за силата на онова преображение, което се дава на повярвалите в Богочовека, на последвалите божествения Му пример.

Сред тях е и дивният Божий угодник, чудотворец и мъченик Неофит, който в разгара на жестоко гонение против Църквата дръзко изобличи суетата на всяко богоборчество и, като се уподоби на Спасителя в Неговите страдания, справедливо заслужи венца на светостта и стана ходатай за всички нас пред Божия престол.

Приел неговото име заедно с монашеското поприще, и аз съм се стремил, според силите си, да подражавам на неговата вяра и на неговия живот според вярата, носейки с

усърдие и страх Божий различните монашески и клирически послушания в светата Църква. В сложни и трудни за вярата и Църквата времена, при неблагоприятни обстоятелства за нашето християнско свидетелство и живот, съм се вдъхновявал от примера, оставен ни от светия мъченик Неофит и от всички верни Христови свидетели и мъченици през вековете, както и от заветите на моите преки наставници в служението на Църквата и Отецеството.

За всичко това благодаря първо Господу и Богу нашему, на Пресвета Богородица и светия мъченик Неофит, а сетне и на моите родители и наставници в Христа, на които се старая да подражавам и днес.

Особено благодаря на моя приемник по катедрата – Високопреосвещения Русенски митрополит Намум – за произнесените

чрез него от името на всички събрати архиереи от Светия Синод топли думи на любов и подкрепа.

Изказвам благодарност и за отправеното ни чрез Негово Преосвещенство Белоградчишки епископ Поликарп, викарий на Софийския митрополит, поздравление от епархийското ръководство, благочестивия клир и миряните от богодаруваната ни Софийска епархия.

Нека Бог ни укрепва с божествената Си благодат във всяко наше добро и полезно начинание, във възрастването ни във вярата и следването на Христовия път, който е път на светлината и на живота.

По молитвите на Пресвета Богородица, на светия мъченик Неофит и всички Свои светии Господ Бог да милва и спазва всички нас!

Честит и благословен празник!

ХРОНИКА

От България

Тържествено честване празника, посветен на Честните вериги на св. ап. Петър

На 16 януари Православната църква почита и се покланя на Честните вериги на св. ап. Петър, отбелязва също и паметта на преп. Ромил Видински и св. свщчмк Дамаскин Габровски. По този повод бе отслужена архиерейска света Литургия в столичния храм „Св. апли Петър и Павел“ (бул. „Константин Величков“).

С благословието на Негово Светейшество Българския патриарх и Софийски митрополит Неофит литургията бе възглавена от Негово Преосвещенство Белоградчишки епископ Поликарп, викарий на Софийския митрополит. Заедно с него съслужиха ставр. иконом Кирил Дидов, председател на храма, и гостуващи духовници от Софийска и Пловдивска епархия. Дяконското служение бе извършено от трима дякони, ръководени от митрополитския протодякон Иван Петков.

Този празник по предложение на викария епископ следва да се чества като зимен храмов празник на просторния столичен храм, тъй като е свързан с живота на духовния му покровител – св. ап. Петър. От няколко години в църквата се покои и частица от мощите

на св. ап. Петър, които в този ден бяха изнесени за поклонение и благословение.

Историята на празника разказва, че Ирод Агрипа (10 г. пр. Р. Хр. – 44 г. сл. Р. Хр.) хвърлил ап. Петър в тъмница, пазен от четири четворки войници, и възнамерявал след празника Пасха да го изведе пред народа. Но в нощта, когато щели да го изведат, както спял между двама войници, окован в две вериги, ангел Господен при силна светлина застанал, побутнал го в хълбока и го събудил. Той станал, а веригите паднали от него и Ангелът го извел навън от тъмницата (Деян. 12:5-7). Разгневен, Ирод заповядал да погубят стражарите.

По-късно учениците на

апостола успели да се добият с веригите му и те били предавани през вековете на поколенията. Вярващите получавали чрез тях изцеление от различни болести.

Дошлата на поклонение в Йерусалим императрица Евдокия, съпруга на Теодосий Младши, получила тези вериги от патриарх Ювеналий. Евдокия веднага изпратила едната верига в цариградската църква „Свети Апостоли“, а другата – на дъщеря си Евдоксия, жена на западния римски император Валентиниан III. Евдоксия построила храм в чест на апостол-Петровите вериги.

В чест на намерените вериги Църквата установила през V век празник на 16 януари за молитве-

но поклонение пред тази древнохристиянска светилия.

В края на богослужбата епископ Поликарп произнесе слово, в което подчерта важните моменти от живота на светия апостол и благопожела на вярващите да имат неговия пример, неговата силна и твърда вяра, надеждата му в Божия благ промисъл: „Днес е необходимо духовно мъжество, духовно разбиране и преклонение пред светостта. Нужно е да живеем и да се вдъхновяваме от апостолския пример. Нужно е, борейки се, да възрастваме и да даваме пример на околните, като подражаваме на апостолите. Спомняйки си за св. ап. Петър, нека си пожелаем да имаме непоклатимата му вяра в Бога, да се утвърдим в надеждата, която ни показва, и получим любовта, която да блести в нашия живот“.

Владиката поздрави отец Кирил като предстоятел на храма и му благодарил за трудовете, които полага, благодарил на църковното настоятелство и певците, и на всички, които загърбиха ежедневните грижи и се събраха в храма за обща молитва и почит на св. ап. Петър.

Софийска митрополия

Храмов празник на Желязната църква „Св. Стефан“ в Истанбул

Своя първи храмов празник след дългоочакваното обновление отбеляза на 27 декември м.г. реставрираната уникална българска църква „Св. Стефан“, построена край брега на Златния рог в Истанбул, известна още като „Желязната църква“.

По решение на Св. Синод на БПЦ-БП празничната св. Литургия бе възглавена от Негово Високопреосвещенство Русенският митрополит Наум. Богослужението бе извършено с благословието на двамата патриарси: Българския патриарх Неофит и Вселенския патриарх Вартоломей, под чието диоцез се намира историческият български храм.

За празничната богослужба в църквата – символ на православна България и на делото на Българската Екзархия, се събраха официални лица и гости от българската църковна община в Турция, Гърция и България.

Специално за храмовия празник Поклонническият център при Софийска св. митрополия бе организиран пътуване за българи християни, които имаха възможността да вземат молитвено участие в празника на българската община в Истанбул. Групата от 40 човека, в която се включиха свещеници и монаси от Софийска епархия, преподаватели в Богословския факултет, синодални и митрополитски служители, студенти-богослови и миряни от различни български градове, бе ръководена от ик. Стефан Стайков и доц. д-р Павел Павлов.

В дух на взаимно разбирателство и подкрепа премина дългият път, започнал с молитви за успешно пътуване и завръщане у дома, преминал неусетно през границите на двете държави и достигнал безпрепятствено

до турската столица. Поизморена от нощното пътуване, групата поклонници бързо се оживи, поосвежи и влезе с нарастващи духовни сили в прекрасния български, железен храм.

Празничното утринно богослужение бе започнало, когато дошлите от България певци и студенти влязоха и активно се включиха в него, ръководени от д-р Любомир Игнатов. Впечатлени от песнопенията, изпълнени прекрасно в духа на източноправославната певческа традиция, някои от истанбулските българи се приближиха към певницата и с възхита наблюдаваха и слушаха изпълнението, каквото, както самите те споделиха, не бяха чували от много дълги години. Отдали се на спомени от своето детство, те се радваха и молитвено съприживяваха богослужбата.

Митрополит Наум влезе тържествено в храма и даде начало на св. Литургия. Заедно с него съслужиха архим. Харалампий (Ничев) – Вселенска патриаршия, ставр. ик. Ангел Велков – българският свещеник в Истанбул, ик. Стефан Стайков, софийският митрополитски протодякон Иван Петков и йеродякон Яков – Вселенска патриаршия.

Молитвено участие, предстоявайки на архиерейския трон, взе празнуващият в този ден Калиополски и Мадитски митрополит Стефан, който бе и официален представител на Вселенския патриарх Вартоломей.

Храмовият празник бе уважен от генералния консул на Р. България в Истанбул Ангел Ангелов и благодетели на храма от Вселенската патриаршия. Постепенно църквата се изпълни с християни от различни наци-

налности, но преимуществено бяха от българската църковна община в Истанбул. Сред тях бе архитект Фикрие Булунмаз, която в продължение на седем години ръководи екипа от турски специалисти реставратори и възстановителни работи на Желязната църква „Св. Стефан“. „Да работя по тази реставрация е голям професионален шанс за мен... Оказа се, че поддържащата система изцяло беше негодна и трябваше да подменим всичко. Имаше риск църквата да рухне, ако още няколко години нищо не се беше направило или в случай на земетресение“ – споделя непосредствено архитектката.

Заедно с църковните певци, дошли за празника от България, по време на Литургията взе участие малък смесен състав, под ръководството на Киряк Лязев, който пее в българските църкви в турската столица.

В края на службата митрополит Наум благослови коливото, което специално за празника студентите богослови от София бяха подготвили, украсено с икона на св. Стефан, и то бе раздадено на всички присъстващи.

Русенският митрополит се обърна със слово към присъстващите, изпълнили храма, и припомни подвига на първия християнски мъченик.

В словото си владиката каза още: „Събрани днес тук, в сърцето на старославния Константинопол-Цариград, и пребъдвайки в духовната радост от светлия празник на Христовото Рождество, сега отбелязваме още един светъл празник, свързан с нашата божествена и спасителна вяра: мъченичеството и небесната прослава на първия в историята на Църквата Христов мъченик – светия архидякон Стефан. И ето че днес, две хи-

Отбелязваме паметта на св. патриарх Евтимий Търновски

На 20 януари Православната църква чества паметта на преп. Евтимий Велики и св. Евтимий, патриарх Търновски. Българската църква особено тържествено отбелязва деня на св. Евтимий, последния патриарх преди падането на България под турско робство.

По традиция в столицата бе отслужена архиерейска св. Литургия в столичния храм „Св. Седмочисленици“, известен сред софиянци като храма „пантеон на българската святост“. Тук в годините на изгряващата демокрация (90-те години на миналия век) бе организирано специално честване, което винаги завършва с литийно шествие до паметника на светеца (на бул. „Патриарх Евтимий“).

Литургията бе възглавена от Негово Преосвещенство Белградски еп. Поликарп, викарий на Софийския митрополит. Край св. Трапеза, заедно с него застанаха архимандрит Василий, протоинженер на Софийска митрополия, йеромонах Мелетий, зам.-ректор на Софийската духовна семинария, храмовото духовенство во главе с председателята ставроф. ик. Николай Коцев, ставр. ик. Тома Шопов, председател на столичния храм „Св. Георги“, и четирима дякони, ръководени от митрополитския протодякон Иван Петков.

Християни от цяла София се събраха в неделния ден в

храма, за да почетат в този ден светия Патриарх, който в трудни за българите времена е бил неуморен застъпник за нашия български православен народ и готов да положи и душата си за своите духовни овци. Сред присъстващите в църквата бяха част от възпитаниците на Софийската духовна семинария, родолюбиви българи и ревностни малки и големи християни.

По време на свещеническото причащение владиката произнесе вдъхновяващо пастирско слово. След като разясни смисъла на прочетените евангелски разказ за десетте прокажени и благодарността, която често забравяме, а е нужно да имаме към Бога, еп. Поликарп говори за духовното наследство, завещано ни от светия Български патриарх Евтимий, което трябва да пазим и почитаме.

След като завърши св. Литургия, по възстановената през 1992 г. традиция духовниците, семинаристите и богомолният народ тръгнаха в литийно шествие към паметника на св. патриарх Евтимий. Празничен камбанен звън съпровождаше верните Евтимиеви чедра, които начело с иконата на светеца-патриарх преминаха по улица „Граф Игнатиев“, за да извършат молебен и да положат цветя пред паметника на великия български първоиерарх.

Софийска митрополия

лядолетия след прославата на този, който положи в Църквата началото на мъченичеството за Спасителя Христос и който пръв от всички беше увенчан с венеца на светостта, ние отново сме заедно в храма, носещ по Божии промисъл неговото свято име. Този храм е и непосредствен приемник на някогашната дървена църква „Св. Стефан“ – първия български храм във величественния Константинов град, превърнал се и в своеобразен духовен център на възраждащата се за своя нов живот наша Българска православна църква. Днес историческата ни памет ни връща далеч във времето – когато с много ревност, родолюбие и постоянство българската общност в този град успява да увенчае с успех дългия и мъчителен процес на възраждането на православния български дух и окончателно да извоюва църковната ни свобода и независимост“.

Българският архиерей поздрави богомолците от името на Св. Синод на Българската православна църква и им преподобно патриаршеският благослов на Негово Светейшество Българския патриарх Неофит.

„Щастливи сме да ви предадем и отческото благословение на Константинополския и Вселенски патриарх Вартоломей, с чието разрешение имаме духовната радост да съпразнуваме този светъл празник, желайки ви здраве, благоденствие и успех в добрите начинания“, каза митрополит Наум на всички събрали се в българския храм „Св. Стефан“ на брега на Босфора.

След като бе раздадена нафора, българската община покани на обща трапеза всички, дошли да уважат храмовия празник. В конака, в близост до храма, се събраха мнозина от общината и заедно с гостите от България влязоха в непосредствен контакт. Чуваха се оживени разговори, в които българска, турска и гръцка реч често се смесваха, но главното бе, че разговарящите се разбираха и се радваха на общуването.

С пожелания за нови срещи местните българи и гостите се разделиха, разменяйки си благопожелания за новата година.

Весела ИГНАТОВА

Гласът на св. отци

ПРЕДСТАВЯНЕТО В ХРАМА

Сретенение Господне

Как така обаче тя е останала затворена, а едновременно с това и отворена, съгласно думите и на пророка, че „всички младеци от мъжки пол, които отваря ложенка, свят на Господа ще се нарече“? По отношение на действителната природа тя била затворена, а не разтворена, само че поради всемогъщността на Родилата се всяко природно резе пред Него се отваря и Му се подчинява. И ето, кой друг въпречем би могъл да отвори за себе си майчинско лоно и да го запази при това затворено, освен Онези именни, Чие то значение и раждане са неопуеи, свръхестествени и неразгадаеми?! Виджаме въпречем колко са истински думите на пророка, защото той не казал само „свят ще се нарече“, а „свят на Господа“. За кой друг да е речено това, че „свят на Господа ще се нарече“ още от раждането Си, ако не за Този, за Козомто бе известно от Самия Господ Бог чрез Неговия ангел, „тавога и Светиото, което ще се роди от тебе, ще се нарече Син Божий“ (Лука. 1:35)? Шо се отнася до „свят на Господа“ – Този, Чие то значение не е постигнато чрез похотата от семе на мъж, далеч сме от такова богоухуство, а чрез благодат и силазие на Светия Дух. Неговото раждане не се осъществи посредством накарътените процедури и рождини болки, а посредством силата и мъдростта на Вишния Бог. Защото святата ражда се роди (Свет и Свет на свештете, съгласно Исая (Ис. 63). И въпреки че по време на Рождество осветената употреба следвае да се разтворити, в също време ста остана и затворена, както казва Иезекил, обозримжам на незримоето: „Тя врати си стоет затворени, не ще се отворят, и никои човек не ще вземе през тях, защото Господ Бог Израилев, вземе през тях, и те ще стоет затворени“ (Иез. 44:2). И наистина, тя останала затворена и в двете състояния (на празна и непазана употреба, в пр.), както и запечатана преди зачатиеето, по време на зачатиеето и след зачатиеето и раждането.

то и на за дх скрито да носи в това обобщенето силата на Слобото, понеже това тайнство е наистина най-личностното тайнство

Но нека сега с внимание да чуем словата на Симоон, които той изрекъл относно слаждания и въждени Исус. Наистина, както по-слакно и по-потребно им от зануването на тези слова и с онова, което се отнася до Неговата майка? Какви пророкчествата и благословия е извземил този старец, който бил един праведен и свят човек в много напреднала възраст? Той бил стизанна беле пределите на този временни човеки живот и „чакиеухката Израилева; и Дух Светий беше върху него. Нему бе предсказано от Духа Светога, за кой няга

вуди смърт, докато не види Христа Господен. И дойде по въдръжене в храма“ (Лука. 2:25-27). Тоест той бил укренан от Светлия Дух, за да приеме в прегръдките си Многоявденята и от Него Самия да получи почетно оглучение от този преходен, страдалец и отпруген живот. Макар блаженствата да бил изнеможен и превит от дълбоката старост, в този момент обаче той изправил съчиеното си тяло и прибикайбайки се с лека стъпка, взел Господа в своите обятия и така бил освободен от този милометен и неспокоен живот; който живот представлява нашата остаряла и бонна природа, която нашят Спасител и Освободител прее, като дойде от снхожидение и милост да потърси загулобито се, и която освободи от древното робство на страпистите и властта на демониите и хилюдские заблуди, правеййки я достойна за благосагата на Светия Дух.

За да стане светица и слава на всички. Христос от човеколюбие следе от небеса на злетата и се облече в плът от Дух Светий и Дева Мария

Како казва въпречем евангелистът за праведния старец: „Товага имаше в Йерусалим един човек, не име Симоен; и той човек беше праведен и благословен, и чакиеухката Израилева; и Дух Светий беше върху него. И дойде по въдръжене в храма. И когато рождетието донесоха Младеца Целуца, той Го прее в своите прегръдки, благословя Бога и рече: „Сега отпускуш Твоя раб, Владико, според думата Си, старце; защото очите ми видяха Твоео спасение, кои си приговил пред лицето на всички народи, и светица за преевета на ециничесте, и слава на Твоя народ Израил“ (Лука. 2:25-32).

Той се бил изпольн съвсело с благосагата на Светия Дух, тъй като сърцето му се отнася до Неговата майка? Какви пророкчествата и благословия е извземил този старец, който бил един праведен и свят човек в много напреднала възраст? Той бил стизанна беле пределите на този временни човеки живот и „чакиеухката Израилева; и Дух Светий беше върху него. Нему бе предсказано от Духа Светога, за кой няга

реци вековете, не оставало укрото като велики тайнство, а сега се явих по лице за всички народи; не само за иудейския, но и за всички останали народи „светими за преевета на ециничесте, и слава на Твоя народ Израил“. Този, който направил да светне светимиата за „народа, който ходе в тъмнина“ (Вж. Ис. 9:2), Той Самият бе Светината (Вж. Йоан. 1:9), Бог и Цар, и Творец на всички, и слава на народа Израилев; сиреч на тези, които Го приели и се удостоили да се нарекат Израил.

За да стане светица и слава на всички. Христос от човеколюбие следе от небеса на злетата и се облече в плът от Дух Светий и Дева Мария

За блажената старец всички това станало известно чрез Дух Светий. „А Иосиф и майка Му се чуеха на казаното за Него“ (Лука. 2:33).

Ти обаче – о, приетоме на Бога – вийк как евангелистът споменава Иосиф отпехно от Девата след Рождествоето и след разрешаването на съчиненията му и неговото успокоение; защото Рождествоето било божествено и Този, който се рожил – препропавлен. Затова казва: „А Иосиф и майка Му се чуеха на казаното за Него“. Назовава го по име – Иосиф, понеже не бил той бащата на Младеца, нито според на Неговата майка. Това е причината, поради която го нарича просто Иосиф. Но благословената Дева той нарича Негова майка, и Симоен е известен за това, понеже му било открито знание за тайнствата от Дух Светий. Разбира се, той благословил и свештете, защото знаел за Иосиф, че е човек праведен и че добре служи на Божието тайнство. „И благослови ги Симоен и рече на Мария, майка Му“ – той специално се обрща към преславната Мария, понеже знаел, че тя е пазителка на съкровищницата на благата, а да се възгизат във възкресенето на прав-

Свети Максим Изповедник, VII век

работник Божи в чудното Рождество на Сина Божий: „Ето, Тя лежи за пагане и ставана на мнозина в Израил“ (Лука. 2:34).

Вийк сега койко истина има в тези думи: спасените действително било подготвено по такаъв начин, че да видят всички народи, защото Божие то благодение цялмо живот и обожествение на всички човеци. Само че пагените и възкресените забвист от желанието на тези всички. Първоначално на тези в Израил, едни от които повярвали, а други не повярвали. Трябва също така да разберем, че възкресянето на пагналите човеци (тоест, съответното отпървване от безверието) също е един феномен. И че пагените на пропанадните не е по-различно от онова, което се е случило на първосървените. Само че казаното на безверието от преди идването на Господа, във времето на предивстването за Него, не е еднакво с това на безверничесте от времето след идването Му и повятана на Неговото учение.

В действителност това означава Христове те думи: „ие бде проповядвано това Евангелие на царството по цяла вселена, за свидетелство на всички народи“ (Мат. 24:14). Това са думите за срам и осъждане на безвериците. Защото след Христовото учение и свидетелство, те са станали достъпни за още по-голямо осъждане. Особено тъй на народа Израилев презрениетоето било още по-голямо. Затова Той не им оставил свобода да действие такава, каквато на другите народи. Така те загубили чрез разромяване какъвто най-често имали и вийк наказани по-тежко, отколкото онези народи, които тъмнели в безверие. И това било, защото Онези, за Козомто пророците проповядвали, те не приели, а видели те, безумните, Праведния и Дълготърпеливия като злодеец, и в безверието си станали убийци Христови. Затова ги сполетяло, като следствие на безверието, унищожаването на гзда им и избиането и пленяването на народа, и като цяло всичко ценно и скъпо, с което разположали, било погубено.

Вярващите обаче били приети от Него в истинското възкресение, защото са се освободили от робството и слеудването на дребния закон (на гзехи); съгъребили са се с Христос чрез Кръщениеето, възкресили са се с Него (Вж. Рим. вж. 6:4-5, 8) и сега живеят вечен живот. Заедно с Него са претърпели гонения и страдания и с Него са се съприславили в Царството небесно.

Някои Отци по това победо се отбележват, че Господ не е дошъл за пагането на едни и за възкресянето на други, понеже Той Самият е причината за пагането им, доколкото те самите са избрали пагените, а пък другите – възкресените. Сиреч, едната паган в гзех по причина на злото, което са избрали, а другите възкресвят по причина на доброто. И наистина, ако покръпение, които ни торможат, не падаме, унезвядайки добрите, няма да се осветват измежду нас добрите. Ако не (от)падне безвериеето, няма възкресение на вярата. Ако не падне (не се сромояса) гзехът да разва преевата, тя няма как да възкръсне и известен за това, понеже му било открито знание за тайнствата от Дух Светий. Разбира се, той благословил и свештете, защото знаел за Иосиф, че е човек праведен и че добре служи на Божието тайнство. „И благослови ги Симоен и рече на Мария, майка Му“ – той специално се обрща към преславната Мария, понеже знаел, че тя е пазителка на съкровищницата на благата, а да се възгизат във възкресенето на прав-

дата. „Ето, Тя лежи за пагане и ставана на мнозина в Израил“ и върху Кръста ще се яви „за предмет на противоречия“ (Лука. 2:34), понеже става причина за увенчаване на осъждане.

Кръстът е венецът на тези, които върват в Христа, знакът на наше спасение и печатът на нашия Цар

Само че представява противоречие, защото някои заемат положителна позиция към Кръста, а други го мразят и го омилват, козато вярващите го желаят, помилват и му се поклоняват с вяра. Бездром Самият Христос бива назван „предмет на противоречия“, понеже Той е, който възкръсне свръхестествени чудеса, и някои Го приели и повярвали, че прави чудесата чрез Светия Дух, но други обаче, лукави и покръвни, богоухуствали и казваха, че прави чудесата „чрез Веезедуба, бесовския княз“ (Мат. 12:24) и много други Го учинавали в какво ли не. Някои също така говорели, че идването Му било безтелесно, други казвали, че виечеловечаването Му било изфантазирано, други пък – че се е обявял в тяло човецо, но без да приеме човеки ум. Това разсждават безумните и безчувствените (безразличните). Наистина, къвети, които противостоят на истината, потемки множествата и най-различни.

Всичко, което се каза прегу това по този въпрос, както и това, което сега разказваме, Симоен нарича „дремет на противоположия“. Святотърп отпраща към прееветата майка цялото време пророкчеството във вярата и любов, или забвуда и омраза. Понеже някои, без да бъдат, разбира се, от първите и явни Негови врагове, се подирявали и били доброми от разването Му. Други пък пред онези, които имали добри помисли и добро разположение, лишмерно изпътвали човеколюбивото, което се открило във времето на Страданията. А други страдали заедно с Него и пачели, и използвали Бога на Кръста, както направил разбойничествът, „за да се открият мислите на много сърца“; а много от онези, които в началото се съблазили (скандализирани), козато се укренили след възкресенето на Спасителя, повярвали и се преевештими от Благосагата Христова.

Ние обаче нека се върнем на нашата тема. След възжденето в храма (Сретението Господне) и посрещането, което било чакано от Симоен, след пророкчестите слова и словосъбойното на Анна, „както вършишаша всички според закона Господен, върнали се в Галилея, в след гзех Назарет“, както разказва евангелист Лука (Лука. 2:39). След това ангел Господен се явил на Иосиф и заповядвал да отпидат в Египет, според забвудите Матей (Вж. Мат. 2:13). Тогова тога новородено пленаче – Самият безначален Бог, уредил всичко. Той също склонил да отпидат заедно с Неговата майка и Иосиф в Египет. След това, както се написа по-горе (в прееходната глава), стана канеано на младечесте от нещестийа Ирод.

Воследствие Великийят Ион, Претечната на Спасителя, имало само едно желание. Горворим за този, който е във майчината си употреба, преди да излезе на бла свъм и съзрнедневната светлина, видял истинската Светлина и програз от радост, който се показа проповедник преди да получи главо и който стана свидетел на Слобото още преди да прогрозоти. Та той желел да получи смърт и заедно с другите младеци да възкрати миченески Венец, понеже шо се отнася до рода и произхода му, той произлизал от Витлеем

полза на цялата вселена и с Крътия Си да оправдае цялата свят (Рим. 5:9).

Затова се обрщам към твоята душа, козато е най-наивно с всички: изпълнение Божие ще те разпърши, това е рожмелата, козато ще открия мисленето на мнозина (Вж. Лука. 2:35). Упоменава също безпокойствоето и помислите на съменете, които ще връхлетят апостолите в момента на Разлитиеето Христово – нещо, което свеплкативно ще засене и преечесто коепе на Мария. И в самия този момент ще посегва лечениеето и утешението от страна на Господа, козато ще укрени сърцата им с Неговата утеша, така че да се яви самата Му. Това именно се има преебуд с думите: „за да се открият мислите на много сърца“ (Лука. 2:36).

И наистина, козато се изпълни Страпистите на Кръста и се избървои тайнството на нашето спасение, тогова се открили мислите на мнозина; онези, които всеки едни имал спрямо личността Христова, било то върба и любов, или забвуда и омраза. Понеже някои, без да бъдат, разбира се, от първите и явни Негови врагове, се подирявали и били доброми от разването Му. Други пък пред онези, които имали добри помисли и добро разположение, лишмерно изпътвали човеколюбивото, което се открило във времето на Страданията. А други страдали заедно с Него и пачели, и използвали Бога на Кръста, както направил разбойничествът, „за да се открият мислите на много сърца“; а много от онези, които в началото се съблазили (скандализирани), козато се укренили след възкресенето на Спасителя, повярвали и се преевештими от Благосагата Христова.

Ние обаче нека се върнем на нашата тема. След възжденето в храма (Сретението Господне) и посрещането, което било чакано от Симоен, след пророкчестите слова и словосъбойното на Анна, „както вършишаша всички според закона Господен, върнали се в Галилея, в след гзех Назарет“, както разказва евангелист Лука (Лука. 2:39). След това ангел Господен се явил на Иосиф и заповядвал да отпидат в Египет, според забвудите Матей (Вж. Мат. 2:13). Тогова тога новородено пленаче – Самият безначален Бог, уредил всичко. Той също склонил да отпидат заедно с Неговата майка и Иосиф в Египет. След това, както се написа по-горе (в прееходната глава), стана канеано на младечесте от нещестийа Ирод.

Воследствие Великийят Ион, Претечната на Спасителя, имало само едно желание. Горворим за този, който е във майчината си употреба, преди да излезе на бла свъм и съзрнедневната светлина, видял истинската Светлина и програз от радост, който се показа проповедник преди да получи главо и който стана свидетел на Слобото още преди да прогрозоти. Та той желел да получи смърт и заедно с другите младеци да възкрати миченески Венец, понеже шо се отнася до рода и произхода му, той произлизал от Витлеем

и неговите оконости. И макар че се бил родил шест месеца по-рано, то беззаконната забвуд на владетелите обаче нареждаха да се избият всички младеци до гбе – гбе и нешо годиша възраст, намиращи се във Витлеем и неговите оконости, така че Онези, Козомто търсят да не може по никакви начин да избяга. Само че покривтел на великия Претечна и Христията бил Самият Бог и Владика, Козомто именно те търсили да убият – Онези, Козомто Божият промисля отпращил в Египет. Той бил, който опазвал Своя Претечна да не бъде посечен заедно с другите младеци, но козато достигне подхордга възраст, да стане Негово свидетелство, Негов претечна сред обитателите на ага и да им извести освобожденето.

Та Той, въпречем, който по Своята Величност мислел дошъл на Земята заради нас, спауци Елсавата и сына ѝ от ръчете на безславието му убийци. Така по мъке и по дух сродничества на Богородица избягала заедно със сына си в пустиниата и рекла на планнатата: „О, Божия гланцо, приеми майката с нейното чеко! И планнатата ти приела и украсила, съгласно Божия побяв!“ (Протоевангелие на Иаков, XIII, 3). Там Елсавата налуцнала сына си и отходила от този свят. Както въпречем всички събития като забчанеето и рожеството на Сънцето на Пярбатото – Женика на Църквата, са неизказуемо и неопуеими, същието се отнася и за Неговия служители, който бива наричан светлинки на Светлината и глас на Слобото, приемтел на Женика и Претечна на Владиката. Няма как да се опише неговото съзряване и живот, начният кой който той живеел е се храни в пустинята до гена на явянването му в Израил.

Междувременно нещестийа убийци на младечесте, след като не успели да злоуват Елсавата и сына ѝ, се върнали и злоували ярпаста си към Неговия баша – захария, И съгласно забвуден на нещестийа Ирод, докато той служел в храма и изправен пред жертвеника принасян на Бога купителите гаробте, те умли на място блажен (пак там, Мат. 23, 35), и така той приключил своето служение.

В това време, козато Младечесте – Царят на всички, влезъл в Египет, прогонил бесовите от Египет (Вж. Ис. 19:1) и разропил всяка забвуда, понеже всички там бил идоолопоклонници вповече, отколкото всички останали ециничести – робни на бесовите. Имамо много многоосници, избрателите на всякаво зло, а и ециптийане вповече от всички други ециничести били прибързани към поклонениеето на идома, отпрателитеми венеци и земни горбесе.

Тези гзехи, дълбоко заблудени, Той освободил от зомлата му преест чрез Свото отце иване в света.

Из „Житие на прееблагословената наша Владичица Богородица и Присъведата Мария“; Света Гора 2010 г. Превод: Алуа ХРИСТОВА

ЦЪРКОВНО ИЗКУСТВО

Памет и надежда за българския храм от изминалата 2018 година

Преходът от коледния пост към светлите Рождественски и Богоявленски празници и гражданското новолетие винаги носи важна равностметка за изминалата календарна година и много надежди за новата. Културна традиция е в това студено и весело време да се отдели внимание на духовната красота и обществото да се стреми да балансира суматохата, радостта и отдиha „по празниците“ с докосване до свещеното. По повод на все повече почитаните християнски празници обществото предоставя възможност за възвръщане на цялостния социален климат към изконните традиционни ценности на Църквата. И по Великден, и по Коледа и Нова година свързаните с художествения израз на вярата инициативи из цялата страна са все по-интересни и неизбродими.

През 2018 г., от 28 март до 16 април, в галерия „България“ при Софийската филхармония, можеше да се разгледа юбилейна изложба „Ценности“ по случай 20-годишнината от стартирането на двугодишните курсове по иконопис и дърворезба за деца и възрастни, водени от Младенка Ланджева и Боян Александров в Центъра за православно изкуство при храм „Покров Богородичен“. Интересното в изложбата са не само мащабът, разнообразието на техники и сюжетите, достигането на технологично съвършенство, стилово единство и професионално ниво на представените иконописни творби, но вниманието привличат и два издържани в монументален стил иконостаса, изработени в екип и предназначени за реални църковни интериори, които са дар за храмовете „Св. вмчца Неделя“ в с. Росоман и „Преп. Йоан Рилски“ в Люксембург.

В Богословския факултет на Софийския университет на 29 май беше защитена докторската дисертация

циите на монументалните храмови творби като художествени произведения, издържани изцяло в духа на конкретното свето място.

След като в началото на изминалата година, на 17 януари, беше отбелязана с изложба, юбилейно издание и научна конференция 70-годишнината на катедра „Стенопис“ при Националната художествена академия, на 12 октомври бе чествана и 50-годишнината на катедра „Реставрация“. На конференцията беше представен забележителният труд на българската колегия специалисти и тяхната непрестанна веща грижа по опазване местното храмово богатство и възвръщане първоначалния блясък на обекти и предмети на църковното изкуство.

В църковната археология интересно събитие на идеално приспособения за туристи хълм Трапезица са разкопките до крепостната стена и откриването през септември на запазени ликове сред стенописните фрагменти.

В началото на ноември екипът на Константин Тотев обяви и откриването на средновековно, богато украсен, златен енколпион-реликварий с висока художествена и духовна стойност.

Националната научна конференция по случай 90-годишнината на Регионалния исторически музей на София на 13 и 14 ноември представи състоянието на проучването на църковното културно наследство в един от регионите на страната, където общинските власти и елитът като цяло проявяват особено внимание, траен интерес и системни грижи.

Нови перспективи към разбирането на църковно-художествените исторически изследвания се откриваха в докладите на: Юлий Фърков и Добринка Желева-Мартинс за възкресяването на духа на антична Сердика; Тодор Булев за проблемите на градската среда и архитектурните ансамбли в развитието на облика на столичната архитектура; Валентина Върбанова за приноса на чешките архитекти и инженери в следосвобожденската столична архитектура; Жоржета Назърска за атеистичната политика по културното наследство на Българската православна църква – храмовете и манастирите в Софийска епархия през 50-те години на миналия век; Благовеста Иванова за архитектурните елементи в църковната живопис на самоковските зографи в Софийска епархия; Стефан Белишки за стенописите на Василий Перминов в историята и реставрацията на няколко емблематични столични храмове; Галя Господинова за изчезналите стари софийски църкви; Светла Шапкалова за енорийския център на църквата „Св. св. Кирил и Методий“ в район „Красно село“; Любена Домозетски за ранните стенописи на Ротондата „Св. вмчк Георги Победоносец“ и историческия кон-

На 20 ноември Софийската градска художествена галерия представи уникалното луксозно издание на биографичен албум-каталог с висококачествени репродукции на произведения и документи на големия български художник на XX век Цанко Лавренов. В резултат на труда на голям екип учени и спонсори, обединени от колективите на галерията, фондация „Цанко Лавренов“ и книгоиздателска къща „Труд“, пред нас сякаш оживяха творчеството и житейският подвиг на един уникален пловдивски творец на световно ниво, който ярко възпява в своите платна и красотата на православните манастири.

Неслучайно Лавренов се удостоюва и с честта да рисува пейзажи на Атон, да реставрира светогорски икони и да направи за своя град копие на Фануйската чудотворна икона на великомъченик Георги Победоносец.

Живописният слой на тази икона някога идва по чуден начин от Лида, родното място на светеца, върху подготвената за иконопис дъска на Света Гора. Идва в отговор на молитвите на ктиторите и с чудотворната си поява дава името на българската светогорска обител – „Зограф“. Сред множеството репродукции на художествени произведения от различни жанрове в каталога с творби на Лавренов, днес с вълнение откриваме репродукция от това копие на прекрасната византийска икона, както тя е изглеждала в обяснения си с дарове и мотиви сребърнен обков и както днес копие е запазено в църквата „Св. цар Борис-Михаил“ в пловдивския зографски метох.

В наши дни, когато вече сме виждали съвременни репродукции и репортажи от самия светогорски храм, а мнозина са се поклонили и са участвали в литията на храмовия празник, на 3 ноември – м.г. съботата на Задушица, в храм „Св. св. Кирил и Методий“ (в столичния квартал „Красно село“) засия още едно копие на същата икона, отново по обкования вариант, което идва да благослови изграждането на параклис към храма, вече едва побираш своите енорияши. Все още предстоят молитви пред този изключителен свещен образ, които да изпроят небесно благословение за реставрацията и достигането до нас на оригиналната икона, от времето преди нейното обковане.

На 28 ноември в Аулата на Богословския факултет се състоя представянето на реализираното от издателство „Парадигма“ луксозно издание „Българският архитектурен комплекс на Златния рог“, резултат от дългогодишното вещо интердисциплинарно проучване на Благовеста Иванова върху цялостния исторически и художествен процес при изграждането на изъщния и вече реставриран чрез международна спогодба български храм в Истанбул.

Уникалната историческа сграда на факултета – паметник на Българската екархия, се изпълни с едни от водещите експерти в областта на българската архитектурна, инженерна, изкуствоведска и антропологична научна мисъл. Последваха сърдечните благодарности на автора, обстойното проследяване на продължителния творчески процес и възторжените отзиви на множество съпричастни към изследването специалисти, които приветстваха появата на този труд и изразиха надеждата, че това ще стане традиция и за други храмове, отново със съдействието на Църковно-историческия архивен институт при Светия Синод.

по християнско изкуство на иконописеца, художествен педагог и магистър по богословие Елена Серева, под ръководството на Иван Рашков. Задълбоченото проучване, на тема „Богородичният акадиг в българската църковна живопис през Възраждането“, е основано на богат, разнообразен и внимателно анализиран визуален материал и отразено във висока публикационна активност. Очакваното с интерес от научната и художествена общност издание предстои да обогати и издигне на ново равнище разбирането ни за иконографската програма на православния храм днес.

На 20 юни с изложба завърши първата година от обучението по иконопис на ученици в Софийската духовна семинария, проведено под ръководството на г-жа Елеонора Караиванска, изявен стенописец.

В края на август е завършена реставрацията на църквата „Св. архангел Михаил“ в Рила като пример за оптимално възстановяване на храм с експониране на стенописи от различни времена.

Градската художествена галерия в Смолян откри на 3 октомври съвместна изложба на стенописеца Ружко Челебиев и дърворезбаря Асен Трампов – „Проекти и реализация в стенописа и дърворезбата“ – по случай 70-годишнината на двамата изтъкнати родопчани и 30-годишнината от преподавателската дейност на проф. Челебиев в Националната художествена академия.

Църковни творби на Ружко Челебиев са мозаичните медальони в смолянската църква „Св. мчк Висарийон Смоленски“ и витражите за гробничния храм на града, където резбата е дело на Асен Трампов. Художниците представят трудния път от идеите до реализа-

текст на изписването им във връзка с пренасянето на мощите на свети Йоан Рилски; Надежда Атанасова за некропола на Кремиковския манастир „Св. вмчк Георги Победоносец“; Владислав Тодоров за историята на обителта; Веселина Митева за отразяването на римското законодателство в раннохристиянската литература; Албена Миланова за византийската култура в Софийска; Александър Иванов за късноантичните отношения между езичници и християни; Евгения Грънчарова за семейната празничност в Софийски и др.

направи за своя град копие на Фануйската чудотворна икона на великомъченик Георги Победоносец.

ЦЪРКОВНО ИЗКУСТВО

От стр. 6

НИКОЛАЙ РОСТОВЦЕВ

На 4 декември в столичната галерия „Сердика“ бе открита изложбата „В светлината на храма“, представяща стенописни проекти, живописни и иконописни платна на големия благоукрасител на българските храмове Николай Ростовцев по случай 120-годишнината от рождението му и тридесетгодишнината от кончината му. След няколко представления през последните десетилетия на забележителното стенописно, иконописно и живописно творчество на работилница у нас украински художник, отново имаме възможност за един месец да видим проектите на красивите монументални ансамбли, внесли великолепие в затихнали църковен живот у нас през втората половина на миналия век.

Иконописецът идва в България през 20-те години като военен белоемигрант и работи известно време като строителен техник, което впоследствие ще му позволи да изгражда с голям замах внушителни храмови стенописни и иконописни ансамбли, умело съчетани с архитектурата. Ростовцев завършва Художествената академия като студент на Борис Митов и се дипломира с църковни творби.

В отговор на интереса към опазването на българското православно изкуство, протойерей Иван Гошев назначава украинския художник в Църковния музей при Светия Синод. Така за около десетилетие изпод четката му се появяват четиридесетина качествени стенописни платна – копия на фрагменти от местни и светогорски паметници на църковното изкуство, които и досега красят стените на запазените в автентичния си вид музеи.

Ростовцев работи по реставрацията на безценни български паметници на църковното изкуство съвместно с Карл Йорданов, който по това време е реставратор в Археологическия музей, а впоследствие – водещ автор в неговия стенописен екип. Интересни са и пейзажите на църкви, които Ростовцев рисува, докато реставрира или изписва храмовете през годините и така документира състоянието на известни манастирски комплекси, освен в светогорския си пътепис и целия му запазен архив.

През 30-те години на ХХ в. младият живописец и зограф работи в църквата „Света Троица“ в Калояново, негова творба е и цялостният интериор на храма „Св. архангел Михаил“ в Дълго поле. Още тогава зографът отделя специално внимание на българските светии, които заемат все по-важно място в иконографската програма на наоса на българския храм. От този период е една от голяма проскинитарна икона на притвора на старата митрополитска църква „Св. Петка Епиватска“ в София и началото на иконописата и стенописата в църквата „Рождество Богородично“ в район „Красно село“.

След като посещава Света Гора, през 40-те години на ХХ в. Ростовцев изписва великотърновската църква „Св. вмчца Марина“, където изгражда атонски тип иконография в притвора, и пловдивската гробищна църква „Св. архангел Михаил“, обновена от учениците му през 70-те.

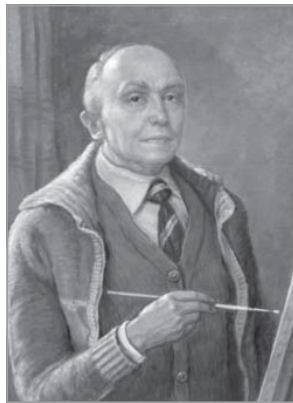
До средата на 40-те зографът започва стенописата в учебния храм на Софийската духовна семинария „Преп. Йоан Рилски“, където българските и руските светии вече се пренасят в олтарното надписно пространство, а живописната техника следва напомнящите мозайка фонове на икони и стенописни детайли от началото на ХХ век.

При евакуацията по време на бомбардировките Ростовцев стенописа по същия начин и параклиса „Св. вмчк Теодор Тирон“ в старозагорския парк Аязмото, реставриран днес от Климент Атанасов, а след това – и старозагорския храм „Света Троица“, с по-класически подход в стенописната стилизация.

В края на 40-те се осъществява мащабният стенописен проект на варненския катедрален храм „Успение Богородично“, където Ростовцев давява стенописите в притвора. От тези години Олга Ростовцева, като колега и съпруга на художника, става част от процеса на създаването на неговото творчество.

През 50-те Ростовцев украсява великопреславската църква „Св. архангел Михаил“, храмовете „Успение Богородично“ в Любимец и Бургас, църквите „Рождество Христово“ в Шипченския манастир и Поморие.

През 60-те години зографът е отново реставратор в

Църковния музей и художник на синодалния църковен календар, участва в комисии и изпълнява множество поръчки. От това време е стенописата на възрожденската бистришка църква „Св. Георги Победоносец“, където в наоса са изобразени българските мъченици в цял ръст и автентични шопски носии.

По-късно, като настоятел на Руската църква „Св. Николай Мирликийски“, Ростовцев изписва арковидните икони на преподобните Йоан Рилски, Сергей Радонежки и Серафим Саровски. Тези икони заедно с неговите две царски икони на Пресвета Богородица и св. Николай днес почти оформят бъдещия параклис или втори свети олтар в чест на св. Серафим Софийски. От същите години е и иконата на Ростовцев „Свети Убрус“ в църквата „Св. вмчк Пантелеймон“ в столичния квартал „Княжево“.

Стенописният колектив, под ръководството на Ростовцев, поема обновяването и довършването на иконографията на столичния храм „Св. мчк Николай Софийски“. Според Христо Темелски, художникът стенописва там в извънработно време. Освен големия храм, Ростовцев и декораторът Александър Сорокин изписват и параклисите на лобното място на светеца, а вариращият по численост и състав колектив довършва и стенописата на двата параклиса и галериите с български светии на втория етаж на храм „Св. вмчк Димитър Солунски“, в софийския квартал „Хаджи Димитър“, чийто наос е вече стенописан от Николай Шелехов.

В края на 60-те Ростовцев зографисва заедно със Сорокин търговишката църква „Успение Богородично“ и завършва цялостния храмов интериор на софийската гробищна църква „Успение Богородично“.

През 70-те зрелият зографски колектив вече обучава и младото поколение църковни художници, докато изгражда стенописата на пловдивските църкви „Св. апли Петър и Павел“ и „Св. Петка Нова“, столичната митрополитска катедрала „Св. Неделя“ и Академичния параклис на Богословския факултет, и др.

Ростовцев е сред малцината майстори на църковно изкуство в целия православен свят, които успяват да създадат едновременно цялостен иконописен комплекс, като изградят и стенописата, и иконите в един художествен стил и след десетилетия да бъдат съответно реставрирани и доизградени. Все още се очаква да бъде издаден биографичен албум и да се постави паметна плоча на дома на художника.

Като част от традиционните за Столична библиотека инициативи, целогодишно свързани с църковното културно наследство, Руският център представи през 2018 г. творчеството на иконописците белоемигранти в поредица от лекции и посещения на столични храмове с техни произведения.

Съвместна изложба на преподаватели и студенти от специалност „Църковно изкуство – иконопис, стенопис, дърворезба“ при Православния богословски факултет на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ бе открита на 11 декември в галерия „НОВА“ при Националната художествена гимназия „Димитър Добрович“ в Сливен, където се подготвят иконописци и стенописци. Сред красивите творби в експозицията има мозайки, дърворезби и интересни решения на житийни икони в съвременен иконописен стил, каквито вече красят стените на някои църкви у нас и могат да се открият като репродукции, чрез които се набират средства за храмоустроителство и благоукраса.

Вернисаж на двама водещи български живописци – Атанас Атанасов и Станимир Желев – се състои в галерия „Арте“ на 12 декември и представя зографите, които именно с изявения си артистичен почерк успяват да създават съвременно канонично православно църковно изкуство. Художниците представят в експозиция своите проекти със стойност на пълноценни иконописни кавалетни произведения. Иконите им, изпъл-

нени по древната традиционна технология, в безупречна иконописна стилистика и канонични композиции, рисунък, колорит и калиграфия, често се осъществяват и по православните принципи на работа в екип. Същевременно творбите на двамата живописци не отстъпват на водещите тенденции в съвременното изкуство и в световната иконопис.

В чест на светлите Рождественски празници новата Галерия за модерно изкуство „Оборище 5“ в София показва ценни графични отпечатъци от „Библия Сакра“ на Салвадор Дали и „Библия“ на Марк Шагал. От 13 декември 2018 до 17 март 2019 г. националната галерия „Квадрат 500“ изненадва своята публика с ценна експозиция от най-новите пет творби металопластика на Крум Дамянов. Наситена с ярки пластични мотиви от житийното художествено наследство, тя е разположена в открития възрожденски двор на сградата.

Етнографският музей към БАН представи непоказвана колекция с творби на легендарната българска керамичка Йова Раевска, сред които се открояваше красивото мозайчно пано, представящо интересна кръгова композиция на „Тайната вечеря“ от времето на дипломирането на художничката през 1943 г.

Забележително събитие на 2018 е придвижването на въпроса за новия Старозагорски църковен музей на мястото на някогашния манастирски комплекс в парка Аязмото, където предстои да бъде отделено специално внимание на реставрацията и експонирането на църковните старини.

Следва
Лиана ГЪЛЪБОВА

† IN MEMORIAM

На 17 януари, Антоновден, се упокоих в Господа свещеник Валентин Михайлов, ефимерий при столичния храм „Св. Троица“ на Редута, кв. „Гео Милев“

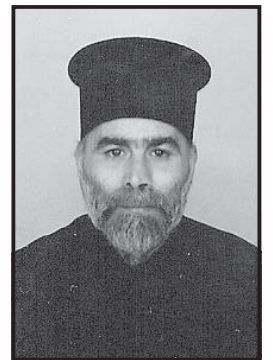
Роден на 11 февруари 1963 г. в с. Рогозен, Врачанско. Завършва Националната гимназия по полиграфия и фотография, гр. София, където впоследствие става и преподавател. Успешно завършва паралелния курс на СДС „Св. Йоан Рилски“, при гара Черепиш, а през 2006 г. и Духовната академия „Св. Климент Охридски“. Активно участва в социалната дейност на Православното християнско младежко движение „Св. Евтимий, Патриарх Търновски“, дало православно просвета и възкръвило стоици български младежи в годините след политическите промени у нас.

Искрено и дълбоко вярващ човек, той години наред желала да стане свещеник, защото е убеден, че това е истинското му призвание. Ръкоположен е за дякон на 30 ноември 2009 г. от Знеполския еп. Йоан, а за свещеник – на 6 юни 2010 г. от Стобийския еп. Наум. Тогава епископ Йоан припомни, че новоръкоположеният свещеник Валентин Михайлов „е проявил голямо търпение, кротост и смирение през тези години и достойно е достигнал до получаването на благодатните дарове на Светия Дух“.

Назначен е за енорийски свещеник в храм „Успение Богородично“, кв. „Малашевци“, и подпомагащ духовния живот в храм „Св. вмчк Георги Победоносец“ – Ротонда. От 1 юли 2018 г. е назначен за енорийски свещеник при храм „Света Троица“, жк „Гео Милев“.

Отецът почина след като бе взел молитвено участие в празничната св. Литургия. Отелото на свещеник Валентин Михайлов бе извършено на 19 януари в храм „Св. Троица“, жк „Гео Милев“, от Негово Преосвещенство Белградски еп. Поликарп, викарий на Софийския митрополит.

Бог да прости отец Валентин и да го приеме в селенията на праведните!

СВЕТИ МЕСТА

Петте най-стари църкви в света

Начело в списъка на най-старите християнски църкви, открити от археолозите досега в света, стои църквата от Дюра Европос (Dura-Europos). Тя се на-

мира сред руините на този дребен град в днешна Сирия. Очевидно е била жилищна сграда – къща, преработена за богослужение в периода между 233 и 256 г., когато градът е изоставен в ръцете на персите.

Укрепеният античен град Дюра-Европос е разкопан и изследван основно през 20-те и 30-те години на ХХ век от френски и американски археолози. Сградата на християнската църква се състои от двор и няколко обособени помещения с оцелели стенописи в една от стаите, използвана като баптистериум. Вероятно това са най-древните християнски иконописи с най-ранните изображения на Исус Христос – „Добрия Пастир“, „Изцеление на паралика“ и „Христос и Петър ходят по вода“.

Те са свалени след откриването на църквата и сега се съхраняват в художествената галерия на Йейлския университет.

Друга древна църква е открита в Мегидо (Тел Мегидо), Израел. Това е една от най-старите църковни сгради, открити досега, и датира от III век.

Следва манастирът на свети Антоний. Този православен манастир е един от най-старите в света – разположен е в оазис, в източната част на Египетската пустиня. Скрият дълбоко в планините над Червено море, той отстои на 334 км югоизточно от Каиро. Основан е от последователи на свети Антоний – пър-

Църквата в Мегидо (Тел Мегидо), Израел

вия монах-аскет. Това е един от най-известните манастири в Египет и силно е повлиял за формирането на другите манастири.

Манастирът на свети Антоний в Египет

Четвъртото място безспорно принадлежи на църквата на Пресвета Богородица – Сион в Етиопската православна църква (коптска, дохалкидонска). Това е най-важната църква в Етиопия. Смята се, че първоначалната църква е построена през IV век по време на управлението на Езана, първия християнски император на Етиопия, и че в нея и досега се съхранява сакралният Ковчез на Завета от Времето на Стария завет.

Възстановявана е няколко пъти поради разрушения. Била е разрушена за първи път по време на упра-

Църквата на Пресвета Богородица – Сион

влението на нехристиянската Влагемелка Йогут (Gudit) през X век. Втори път – през XVI век по време на управлението на Адал Ахмад ибн Ибрахим ал-Гази. Възстановена е от император Gelawdewos (Claudius – потомък на Соломоновата династия, с императорско име – Asnaf Sagad I) и е разширена от Фасилудес през XVII век.

На пето място е църквата на св. Симеон Стълпник, която по всяка вероятност е била построена на мястото, където се е подвизавал на стълп св. Симеон Стълпник. И съответно тя е отдавна и широко позната като Qalat Seman (Симеонова крепост).

Въпреки че е един добре запазен храм, той все пак датира от V век и не е в цялост. Намира се на около 30 км северозападно от град Алепо, Сирия.

ЦВ

Варненският и Великопреславски митрополит Йоан възглави празничното богослужение в храм „Св. Атанасий“ в град Варна

На 18 януари Варненският и Великопреславски митрополит Йоан отслужи света Литургия в храм „Св. Атанасий“. С архиерея съслужиха ст. ик. Димитър Стоев, протосингел при светата митрополия, ст. ик. Дончо Александров, предстоятел на храма, ст. ик. Славчо Проданов – архиерейски наместник в Търговище, ст. ик. Петко Минчев – духовен надзорник, ст. ик. Добромир Георгиев, ст. ик. Цветан Флоров и множество духовници

от епархията.

Храмовият празник събра стотици християни, които взеха молитвено участие в богослужението. По установена традиция, след Литургията бе отслужен водосвет и осветена риба, която беше раздадена на всички присъстващи.

През изминалата година тържествено отбелязахме 180-годишнината от построяването на този храм с различни събития, които продължиха през цялата 2018 година.

Варненски и Великопреславски митрополит Йоан

помни подвига и делото на св. Атанасий Александрийски, както и на св. Кирил Александрийски, които светата Църква изправя пред нашия взор в този ден.

Архиереят благопожела: „По молитвите на св. Атанасий Велики Бог да ни укрепява в нашето служение, да ни дава православно мислене и действия и да укрепи светата Църква в нейното единство и съборност!“

Варненска и Великопреславска света митрополия

Във варненския храм „Св. Атанасий“ се извършва богата енорийска дейност: издават се списанията „Амвон“ и „Камбанка“, провеждат се беседи, има неделно училище, ежегодно се провеждат Рождественски и Великденски четения, водят се школи по иконопис за деца и възрастни, занимания по музика и актьорско майсторство за деца и много други разнообразни дейности.

В своята проповед митрополит Йоан при-

ПОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА „Църковен вестник“ – 2019 г.

1 година 30,00 лв.
6 месеца 15,00 лв.
3 месеца 7,50 лв.
ед. цена 0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000, ул. „Оборище“ № 4
тел. 02/987-56-11 / в. 245
За абонамент: 02/987-56-11 / в. 131
e-mail: sinizdat@gmail.com

Отговорен редактор на броя:
Анула Христова

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банкова сметка или с пощенски запис на името на Танка Тончева Христова, като се изписват точният адрес и пощенският код на абоната!

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ:
УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58
IBAN BG97UNCN96601018147018, BIC код: UNCRBGSF

„Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.